

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi peruskoululain sekä
opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muut-
tamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi peruskoululakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Kunnille peruskoulun käyttökustannuksia varten myönnettävien valtionosuuksien opetuksen laskennalliseen tuntimäärään eli tuntikehykseen perustuva laskentatapa ehdotetaan korvattavaksi järjestelmällä, jossa valtionosuudet porrastetaan kunnille määritettävän peruskoulun rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavan tunnusluvun avulla. Tunnusluvun laskentatapa olisi tuntikehyksen laskentatapaa yksinkertaisempi ja selkeämpi.

Kuntakohtaista tunnuslukua määritettäessä otettaisiin huomioon valtionosuuden määräää korottavana tekijänä yläasteen ylläpitäminen, oppilasmäärältään pienet ala-asteen koulut ja kunnan ainoa oppilasmäärältään pieni saman-

kielinen yläasteen koulu. Lisäksi otettaisiin huomioon erityisopetusta saavien oppilaiden määrä.

Ruotsinkielisten, kaksikielisten ja saamelaisien kotiseutualueen kuntien korkeammat peruskoulun käyttökustannukset otettaisiin huomioon korottamalla valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyllä prosenttimäärällä. Lisäksi opetusministeriö voisi erityisestä syystä muissakin tapauksissa hakemuksesta korottaa kuntakohtaista yksikköhintaa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1995. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 1996 valtionosuuksia määrättäessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Valtionosuusuudistus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä uudistettiin vuoden 1993 alusta osana kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta. Uudistuksessa valtionosuusperusteet muuttuivat kauttaaltaan laskennallisiksi ja valtionosuuksien käyttötarkoituksidonnaisuus poistui. Valtionosuusperusteet ja niiden mukaan laskettujen valtionosuuksien määrä vahvistetaan vuosittain etukäteen, eivätkä kuntien varainhoitovuoden aikana tekemät valtionosuustoimintojen järjestämistä koskevat ratkai-

sut vaikuta kunnan saaman valtionosuuden ja kotikuntaosuuksien määriin.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien ja oppilaan kotikuntien maksuosuuksien laske- misesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja asetuksessa (820/92) ja eri koulutusmuotoja koskeissa niin sanotuissa oppilaitoslaeissa. Peruskoulun osalta säännökset sisältyvät peruskoululakiin (476/83) ja -asetukseen (718/84).

Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuusperusteina käytetään eri toimintojen laajuutta kuvaavia tunnuslukuja, kuten oppilasmäärää, kunnan asukasmäärää, henkilötyövuosien määrää sekä niitä kohti vah-

vistettuja markkamääriä eli yksikköhintoja. Peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten ja musiikkioppilaitosten yksikköhinnat lasketaan oppilaitosmuodoittain joka neljäs vuosi oppilaitoksen ylläpitäjille koko maassa edellisenä vuonna aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Vuosittain otetaan lisäksi huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason arvioituiden muutokset. Oppilaitosmuodoittain laskettujen kokonaiskustannusten ja toiminnan laadun ja laajuuden sekä kustannustason muutosten perusteella valtioneuvosto vahvistaa vuosittain yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät.

Keskimääräisten markkamäärien ja oppilasmuotokohtaisesti säädettyjen valtionosuuden porrastustekijöiden mukaan opetusministeriö vahvistaa vuosittain etukäteen kuntakohtaiset yksikköhinnat. Peruskoulussa kuntakohtaisten yksikköhintojen laskemisessa otetaan huomioon opetuksen laskennallinen oppilasta kohden määräytyvä tuntimäärä eli tuntekehys, yläasteen ylläpitäminen, kunnan kieliolot ja asukastiheys. Rahoitussäännösten mukaan kuntakohtaiset yksikköhinnat tulee määrätä sellaisiksi, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kunnissa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärillä, yhteenlaskettuna vastaavat kokonaiskustannuksia.

1.2. Peruskoulun tuntikehyksen laskeminen

Peruskoulun tuntikehyksen laskemisesta säädetään peruskoululain 31 ja 31 a—31 c §:ssä sekä peruskouluasetuksen 45 ja 82 §:ssä.

Peruskoululain 31 §:n mukaan peruskoulun käyttökustannusten valtionosuuden laskemisessa käytettävä tuntimäärä kunnassa muodostuu peruskoulun ala-astetta, yläastetta, erityisopetusta, sairaalaopetusta, esiopetusta, lisäopetusta, kerhotoimintaa ja opettajille määrättyjä erityisiä tehtäviä varten 31 a—31 c §:ssä säädettyllä tavalla lasketusta tuntimäärästä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa tuntimäärää.

Ala-asteen opetuksen laskennallinen tuntimäärä määräytyy 31 a §:n 1 momentin mukaan kutakin koulun oppilasmäärän perusteella laskettua rehtorin ja luokanopettajan virkaa kohti. Laskennallisten virkojen perusteena olevista vähimmäisoppilasmääristä säädetään perus-

kouluasetuksen 82 §:ssä. Virkojen määrä määräytyy oppilasmäärän mukaan porrastettuna. Yksi laskennallinen virka edellyttää, että koulussa on vähintään 13 oppilasta, kaksi virkaa 20 oppilasta, kolme virkaa 40 oppilasta, neljä virkaa 80 oppilasta ja niin edelleen asetuksessa säädettyin määrävällein aina 250 oppilaan suuruiseen kouluun asti. Tätä suurempien koulujen osalta koulussa on laskennallinen virka kutakin alkavaa 25:ttä ensimmäisen ja kutakin 25:ttä toisen vuosiluokan ja kutakin alkavaa 32:ta ylemmän vuosiluokan oppilasta kohti. Pykälä sisältää lisäksi erityissäännökset pienten enintään neliopettajaisten koulujen virkojen laskemisesta, jos koulun oppilasmäärä laskee, sekä vieraskielisen ja saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen opettajavirkojen laskemisesta.

Yläasteen tuntimäärä lasketaan lain 31 a §:n 2 momentin mukaan koulun vuosiluokkaa ja oppilasta kohti. Pykälä sisältää erityissäännökset pienten ja suurten yläasteiden tuntimäärän laskemisesta.

Peruskoululain 31 b § säädetään erityisopetuksen, sairaalaopetuksen, kerhotoiminnan ja opettajille määrättyjen erityistehtävien laskennallisesta tuntimäärästä. Tunnit määräytyvät kuntaa, koulua ja luokkamuotoista erityisopetusta saavaa oppilasta kohti. Tuntimäärään lisätään vielä pykälässä määritelty prosenttimäärä ala-asteen ja yläasteen kokonaistuntimäärästä. Pykälän 3 momenttiin sisältyy erityissäännös peruskoulua korvaavan koulun tuntimäärän laskemisesta.

Peruskoululain 31 c §:n mukaan laskennallista tuntimäärää korotetaan lisäopetuksen, esiopetuksen, usean yhteisenä aineena opetettavan kielen, vieraskielisen opetuksen, vapaaehtoisen aineen opetuksen, kaksikielisten oppilaiden äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen sekä valinnaisena aineena opetettavan saamen kielen opetuksen vuoksi. Korotusten suuruudesta säädetään peruskouluasetuksen 45 §:ssä.

Kaksikielisissä kunnissa tuntimäärä lasketaan erikseen kumpaakin kieliryhmää varten. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa peruskoululain 31 b §:n mukainen kuntakohtainen tuntimäärä on kaksinkertainen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 1 §:n mukaan valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta määrätään yksikköhinnan määräämisvuoden syyskuun 20 päivän opetuksen laskennallisen tuntimäärän mukaan. Kunta ilmoittaa seuraavan kalenteri-

vuoden yksikköhinnan määräämistä varten laskennallisen tuntimäärän ja oppilasmäärän syyskuun loppuun mennessä.

1.3. Tuntikehyssäännösten arviointia

Nykyiset peruskoulun tuntikehyssäännökset ovat osoittautuneet vaikeasti sovellettaviksi ja tulkinnanvaraisiksi. Kuntien ilmoituksissa on ollut lukuisia virheitä, joiden perusteella valtionosuuksien määriä on jouduttu myöhemmin oikaisemaan.

Säännösten paikka peruskoululain työaikaa ja opetusta koskevassa luvussa sekä säännösten kirjoitustapa on aiheuttanut epätietoisuutta säännösten luonteesta. Säännöksiä ei ole käytännössä aina pidetty pelkkinä valtionosuuden laskemista koskevinä normeina, vaan niitä tulkitaan edelleen myös niin, että niissä säädellään peruskoulussa annettavan opetuksen määrää ja ala-asteella myös virkojen määriä koulukohtaisesti. Tästä on ollut puolestaan seurauksena, ettei opetukseen tarkoitettuja voimavaroja ole kunnissa aina suunnattu kokonaisuuden kannalta järkevällä tavalla.

Kunnan tuntikehyksellä on merkittävä vaikutus yksikköhinnan suuruuteen. Alimmillaan tuntikehys on nykyssäännösten mukaan laskettuna 1,33 tuntia oppilasta kohden ja korkeimmillaan 4,32 tuntia. Valtionosuuden perusteena olevat yksikköhinnat vaihtelevat puolestaan noin 12 000 markasta 56 400 markkaan. Koulun lakkauttamisesta ja muista kouluverkon supistamista koskevista muutoksista syntyvät kustannussäästöt koituvat nykyisten tuntikehyssäännösten ja yksikköhintojen laskentaa koskevien säännösten perusteella suurimmalta osin valtion hyväksi. Tämä valtionosuuksien määräytymismekanismi on saattanut eräissä tapauksissa johtaa siihen, että kunnan valtionosuuden menetys olisi suurempi kuin lakkauttamisesta aiheutunut kunnan menojen säästö. Rahoitussäännösten tulisi olla neutraaleja siten, etteivät ne ratkaise kouluverkon rakennetta, vaan että ratkaisut tehdään toiminnallisen tarkoituksenmukaisuuden perusteella.

Kaiken kaikkiaan nykyiset peruskoulun tuntikehyssäännökset ovat epätydyttävät. Kuntien väliset erot peruskoulun kustannuksissa tulee ottaa huomioon nykyistä yksinkertaisempien laskentamekanismien avulla. Peruskoulu-

verkossa tehtävät muutokset eivät saa johtaa nykyisen suuruisiin muutoksiin yksikköhinnoissa ja valtionosuuden määrässä.

2. Ehdotetut muutokset

Kunnille peruskoulun käyttökustannuksia varten myönnettävien valtionosuuksien tuntikehykseen perustuva määräytymismenettely ehdotetaan korvattavaksi järjestelmällä, jossa valtionosuudet porrastetaan kunnille määritettävän peruskoulun rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavan tunnusluvun avulla. Tunnusluvun laskentatapa olisi tuntikehyksen laskentatapaa yksinkertaisempi ja selkeämpi. Tunnusluvun laskemisesta otettaisiin säännös peruskoululakiin lisättävään uuteen 84 d §:ään.

Tunnusluvun tarkoituksena on erotella kunnat kouluverkon ja opetuksen järjestämistavan puolesta toisistaan. Tunnusluku kuvaa kunnan suhteellista asemaa muihin kuntiin nähden. Rahoituksen pohjana käytettävä peruskoulumenojen valtakunnallinen kokonaismäärä jaetaan näiden tunnuslukujen suhteessa.

Tunnusluku määritettäisiin oppilasta kohti. Mitä suurempi tunnusluku olisi, sitä suurempi olisi kunnan suhteellinen osuus peruskoulua varten valtakunnallisesti myönnettävien valtionosuuksien kokonaismäärästä. Tunnuslukua määritettäessä otettaisiin huomioon merkittävimmät kuntien välisiä kustannuseroja aiheuttavat tekijät. Ehdotuksen mukaan huomioon otettaisiin yläasteen ylläpitäminen, pienet alaasteen koulut, kunnan ainoa pieni yläasteen koulu sekä erityisopetuksen määrä.

Ehdotuksessa ei puututtaisi valtionosuuden perusteena olevien valtakunnallisten kokonaiskustannusten eikä keskimääräisten yksikköhintojen laskentatapaan. Näin ollen uudella tavalla määräytyvät kuntakohtaiset yksikköhinnat kattaisivat kaikki ne samat peruskoulun opetuksesta ja opetukseen liittyvistä toiminnoista aiheutuvat kustannukset, jotka kuuluvat nykyisen tuntikehykseen pohjautuvan järjestelmän piiriin. Yksikköhintoja määritettäessä otettaisiin siten edelleen huomioon peruskoulun alaasteen ja yläasteen opetuksesta laajan kieliohjelman toteuttaminen ja oppilaanohjaus mukaan lukien, erityisopetuksesta, sairaalaopetuksesta, esiopetuksesta, lisäopetuksesta, kerhotoiminnasta ja opettajille määrätystä erityistehtävistä aiheutuvat kustannukset.

Kunnan tunnusluku laskettaisiin oppilasta kohti määräytyvien lukujen perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan oppilasta kohti luku olisi 1,7. Luku olisi samansuuruinen sekä ala-asteen että yläasteen oppilasta kohti. Kunnassa, jossa ei olisi yläasteen koulua, luku olisi kuitenkin 1,5. Edellä todettuja lukuja korotettaisiin pykälän 3 momentin perusteella alle 80 oppilaan ala-astetta ja kunnan ainoaa yläastetta, jonka oppilasmäärä olisi alle 180, käyvän oppilaan sekä peruskoululain 36 a §:ssä tarkoitua erityisopetusta saavan oppilaan osalta. Pienten ala-asteiden ja yläasteen osalta korotus laskettaisiin liukuvan asteikon mukaan, jolloin ei syntyisi nykyisten säännösten mukaisia tilanteita, joissa äärimmäisessä tapauksessa yhden oppilaan muutos koulun oppilasmäärässä voi vaikuttaa merkittävästi kunnan yksikköhinnan suuruuteen ja valtionosuuden määrään. Erityisopetuksen osalta korotus olisi oppilasta kohti 1,8. Korotus tehtäisiin niiden oppilaiden osalta, jotka on peruskoululain 36 a §:ssä säädettyjen menettelytapojen mukaan siirretty erityisopetukseen. Merkitystä ei olisi sillä, järjestetäänkö opetus erityisluokista muodostetussa koulussa, erillisellä erityisluokalla tai muun opetuksen yhteydessä. Erityisopetusta saavan oppilaan osalta ei pykälän 4 momentin perusteella laskettaisi koulun pienuudesta johtuvaa korotusta. Erityisopetusta saavat oppilaat luettaisiin kuitenkin mukaan koulun kokoa määritettäessä.

Kunnan tunnusluku määräytyisi edellä todetulla tavalla oppilasta kohti laskettujen lukujen keskiarvona.

Pykälän 5 momentin perusteella tunnuslukua määritettäessä pykälässä tarkoitetut oppilasmäärät laskettaisiin syyskuun 20 päivän tilanteen mukaan. Mukaan otettaisiin samalla tavalla kuin rahoituksen määräämisessä peruskoulun varsinaiseen opetukseen osallistuvien oppilaiden lisäksi esi- ja lisäopetukseen osallistuvat oppilaat. Toisin kuin nykyisin tuntikehystä laskettaessa tunnuslukua määritettäessä ei otettaisi huomioon peruskoulua korvaavien koulujen oppilaita. Sen sijaan valtionosuutta myönnettäessä korvaavan koulun oppilaat otettaisiin huomioon nykyiseen tapaan.

Tunnusluvun laskemista koskeva 84 d § otettaisiin rahoitusta koskevaan lukuun. Näin säännöksen merkityksestä yksinomaan yksikköhinnan ja sitä kautta valtionosuuden suuruutta määrittävä normina ei syntyisi epäsel-

vyyttä. Lailla kumottaisiin nykyinen 31 ja 31 a—31 c §. Vastaavasti kumottaisiin peruskouluasetuksen 45 ja 82 §.

Ehdotettu uusi kuntien tunnuslukuun perustuva valtionosuuksien laskentatapa ei ottaisi samassa mitassa kuin nykyinen järjestelmä huomioon ruotsinkielisten, kaksikielisten ja saamelaiden kotiseutualueen kuntien keskimääristä korkeampia peruskoulun käyttökustannuksia. Jottei uudistuksesta aiheutuisi näille kunnille keskimääristä suurempia valtionosuuksien menetyksiä, ehdotetaan näiden kuntien valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa korotettavaksi nykyistä enemmän. Korotus oli suuruudeltaan viisi prosenttia ruotsinkielistä ja saamenkieliseen opetukseen osallistuvaa oppilasta kohti. Muutos tehtäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n 1 momenttiin. Momenttiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan opetusministeriö voisi erityisestä syystä muissakin tapauksissa hakemuksesta korottaa kuntakohtaista yksikköhintaa. Säännös korvaisi nykyisin peruskoululain 31 §:ssä säädetyn mahdollisuuden korottaa hakemuksesta kunnan tuntikehystä. Korotusta harkittaessa otettaisiin huomioon kunnan peruskouluverkko kokonaisuudessaan sekä peruskoulusta aiheutuva kustannusrasitus suhteessa muihin kuntiin. Korotus tulisi kysymykseen lähinnä saaristokunnissa ja kunnissa, joissa koulujen väliset etäisyydet ovat suuret.

Säännösmuutosten tarkoituksena olisi luoda valtion rahoituksen osalta nykyistä kannustavampi järjestelmä kouluverkon tehostamiseen. Kouluverkon rakenne olisi arvioitava kuitenkin vastaisuudessaakin paikallisten olosuhteiden mukaan.

3. Esityksen vaikutukset

Uudistuksella ei olisi vaikutuksia valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon. Esityksessä ei puututtaisi kunnille peruskoulua varten myönnettävän valtionosuuden kokonaismäärään.

Suoritettujen koelaskelmien perusteella uudistus ei merkittävässä määrin muuttaisi myöskään valtionosuuden jakautumista kuntien välillä. Eräiden kuntien keskimääristä suurempia kuntakohtaisia muutoksia voitaisiin lieventää korottamalla opetusministeriön päätöksellä kuntien peruskoulujen yksikköhintoja.

Kun koulujen perustaminen, lakkauttaminen ja yhdistäminen olisi vastaisuudessa kuntien päätösvallassa, ei säännösmuutosten vaikutuksia peruskoulujen lukumäärään ja kustannuksiin voida arvioida.

4. Asian valmistelu

Esitys perustuu opetusministeriön asettaman tuntikehystöryhmän ehdotuksiin (Opetusministeriön työryhmien muistioita 7:1995). Työryhmässä olivat mukana edustajat opetusministeriöstä, opetushallituksesta, Suomen Kuntaliitosta, Opetusalan Ammattijärjestöstä ja Suomen Rehtorit r.y:stä. Työryhmä teki myös uudistuksen perusteena olevat kuntakohtaiset koelaskelmat.

Esitysluonnoksesta on neuvoteltu erikseen Suomen Kuntaliiton ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kanssa.

5. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Peruskoululain 31 ja 31 a-31 c §:n kumoamisen johdosta peruskouluasetuksen 45 ja 82 § käyvät tarpeettomiksi ja ne on tarkoitus kumota. Opetusministeriön peruskoululain 31 §:n perusteella tekemät päätökset korottaa kuntien laskennallisia tuntimääriä raukeaisivat lain voimaan tullessa. Kunnat voisivat hakea opetusministeriöltä korotusta yksikköhintaan.

6. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1995. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 1996 valtionosuuksia määrittäessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

peruskoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 ja 31 a-31 c §, sellaisina kuin ne ovat 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (707/92), sekä
lisätään lakiin uusi 84 d § seuraavasti:

10 a luku

Rahoitus

84 d §

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa käytetään kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavaa tunnuslukua. Tunnusluku lasketaan jäljempänä säädettyllä tavalla oppilasta kohti määräytyvien lukujen keskiarvona.

Tunnuslukua laskettaessa käytettävä oppilaskohtainen luku on 1,7. Kunnassa, jossa ei ole yläasteen koulua, luku on kuitenkin 1,5.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua oppilas-kohtaista lukua korotetaan:

1) alle 80 oppilaan ala-asteen koulua käyvän

oppilaan osalta luvulla, joka saadaan, kun luvun 80 ja koulun oppilasmäärän erotuksella kerrotaan luku 0,02;

2) kunnan ainoaa samankielistä yläasteen koulua, jossa oppilasmäärä on alle 180, käyvän oppilaan osalta luvulla, joka saadaan, kun luvun 180 ja koulun oppilasmäärän erotuksella kerrotaan luku 0,01, kuitenkin enintään luvulla 1,0; sekä

3) 36 a §:ssä tarkoitettua erityisopetusta saavan oppilaan osalta luvulla 1,8.

Edellä 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen oppilaiden osalta ei oteta huomioon saman momentin 1 ja 2 kohdassa mainittuja korotuksia.

Oppilasmäärien laskemisessa noudatetaan, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetun lain 20 §:n nojalla säädetään. Tunnuslukuja laskettaessa ei oteta kuitenkaan huomioon peruskoulua korvaavan koulun oppilaita.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1995.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 12 § seuraavasti:

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan kutakin kuntaa varten joka neljäs vuosi kunnille näistä kouluista koko maassa yksikköhinnan määrittämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, peruskoululain 84 d §:n mukaan laskettu kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaava tunnusluku, yläasteen ylläpitäminen ja kunnan asukastiheys. Yksikköhinnat on määrättävä sellaisiksi, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kunnissa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat kokonaiskustannuksia. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa kuntakohtaisia yksik-

köhintoja korotetaan viidellä prosentilla ruotsinkielisten oppilaiden ja saamelaisten kotiseutalueen kunnissa vastaavalla prosenttimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta. Opetusministeriö voi lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa kunnan yksikköhintaa.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina kutakin kuntaa varten viimeksi määrättyä yksikköhintaa muutetaan 1 momentissa tarkoitettun tunnusluvun muutoksen mukaisesti. Määrättäessä yksikköhintoja tässä momentissa tarkoitettulle vuodelle otetaan lisäksi huomioon yläasteen ylläpitäminen siten kuin 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1995.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä vuoden 1996 yksikköhintoja.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri Olli-Pekka Heinonen

1.

Laki**peruskoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 31 ja 31 a—31 c §, sellaisina kuin ne ovat 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (707/92), sekä lisätään lakiin uusi 84 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

Peruskoulun käyttökustannusten valtionosuuden laskemisessa käytettävä tuntimäärä kunnassa muodostuu peruskoulun ala-astetta, yläastetta, erityisopetusta, sairaalaopetusta, esiopetusta, lisäopetusta, kerhotoimintaa ja opettajille määrättäviä erityisiä tehtäviä varten 31 a-31 c §:ssä säädetyllä tavalla lasketusta tuntimäärästä. Kaksikielisessä kunnassa tuntimäärä lasketaan erikseen kumpaakin kieliryhmää varten. Opetusministeriö voi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa tässä pykälässä tarkoitettua tuntimäärää.

(kumotaan)

Kunnan 1 momentissa tarkoitettuun tuntimäärään luetaan myös kunnassa sijaitsevan peruskoulua korvaavan koulun perusteella soveltuvien osin 31 a-31 c §:n mukaisesti lasketut tunnit.

31 a §

Peruskoulun ala-asteen opetuksen laskennallinen tuntimäärä on 28,5 tuntia viikossa kutakin koulun oppilasmäärän perusteella asetuksella säädetyllä tavalla laskettua rehtorin ja luokanopettajan virkaa kohti. Milloin koululla on mainitulla tavalla laskettuja virkoja vähintään seitsemän, tuntimäärää korotetaan kutakin virkaa kohti kahdella tunnilla viikossa.

(kumotaan)

Peruskoulun yläasteen opetuksen laskennallinen tuntimäärä on 35 tuntia viikossa koulun vuosiluokkaa kohti ja lisäksi 1,5 tuntia viikossa kutakin yläasteen oppilasta kohti. Milloin vuosiluokalla on vain yksi perusopetusryhmä, peruskoulun yläasteen opetuksen laskennallinen tuntimäärä on kuitenkin yhteensä 56 tuntia viikossa sekä, jos tällaisen perusopetusryhmän koko on yli 24 oppilasta, 56 tuntia viikossa ja lisäksi

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kolme tuntia viikossa kutakin mainitun oppilasmäärän ylittävää oppilasta kohti. Jos peruskoulun yläasteella on vähintään 525 oppilasta, on laskennallinen tuntimäärä edellä säädetystä poiketen yhteensä 1,7 tuntia viikossa oppilasta kohti.

31 b §

(kumotaan)

Peruskoulun erityisopetuksen ja sairaalaopetuksen sekä peruskoulun kerhotoiminnan ja opettajille määrättyjen erityisten tehtävien laskennallinen tuntimäärä viikossa on yhteensä 11 tuntia kuntaa kohti sekä 23,5 tuntia yläasteen ja 1 tunti ala-asteen koulua ja erityiskoulua kohti sekä 5 tuntia 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta ja 3,1 tuntia muuta erityisopetusta kunnan päätöksellä saavaa oppilasta kohti sekä lisäksi 10,9 prosenttia 31 a §:n mukaan lasketusta tuntimäärästä.

Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa 1 momentissa tarkoitettua viikoittaista tuntimäärää korotetaan 11 tunnilla.

Tässä pykälässä tarkoitettua peruskoulua korvaavan koulun perusteella laskettu tuntimäärä viikossa on 1 ja 2 momentista poiketen 23,5 tuntia yläasteen vuosiluokkia vastaavat luokat käsittävää koulua kohti sekä 3,1 tuntia erityisopetusta koulun päätöksellä saavaa oppilasta kohti sekä lisäksi 7 prosenttia 31 a §:n mukaan lasketusta tuntimäärästä.

31 c §

(kumotaan)

Peruskouluopetuksen laskennallista tuntimäärää korotetaan asetuksella säädettävällä tavalla, milloin kunnassa annetaan:

1) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäopetusta;

2) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua esiopetusta erillisessä opetusryhmässä;

3) yhteisenä aineena kahden tai useamman vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen ja yhden tai useamman vieraan kielen opetusta;

4) 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua vieras-kielistä opetusta erillisessä opetusryhmässä;

5) 27 §:n 4 momentissa tarkoitettua äidinkielen tai toisen kotimaisen kielen opetusta; sekä

6) kaksikielisille oppilaille tarkoitettua äidinkielen tai toisen kotimaisen kielen opetusta; sekä

7) valinnaisena aineena opetettavan saamen kielen opetusta saamelaiden kotiseutualueella asuville oppilaille.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

10 a luku

Rahoitus

84 d §

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa käytetään kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavaa tunnushukua. Tunnushuku lasketaan jäljempänä säädetyllä tavalla oppilasta kohti määräytyvien lukujen keskiarvona.

Tunnushukua laskettaessa käytettävä oppilas-kohtainen luku on 1,7. Kunnassa, jossa ei ole yläasteen koulua, luku on kuitenkin 1,5.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua oppilaskohtaista lukua korotetaan:

1) alle 80 oppilaan ala-asteen koulua käyvän oppilaan osalta luvulla, joka saadaan, kun luvun 80 ja koulun oppilasmäärän erotuksella kerrotaan luku 0,02;

2) kunnan ainoaa samankielistä yläasteen koulua, jossa oppilasmäärä on alle 180, käyvän oppilaan osalta luvulla, joka saadaan, kun luvun 180 ja koulun oppilasmäärän erotuksella kerrotaan luku 0,01, kuitenkin enintään luvulla 1,0; sekä

3) 36 a §:ssä tarkoitettua erityisopetusta saavan oppilaan osalta luvulla 1,8.

Edellä 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen oppilaiden osalta ei oteta huomioon saman momentin 1 ja 2 kohdassa mainittuja korotuksia.

Oppilasmäärien laskemisessa noudatetaan, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 20 §:n nojalla säädetään. Tunnushukua laskettaessa ei oteta kuitenkaan huomioon peruskoulua korvaavan koulun oppilaita.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1995.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan kutakin kuntaa varten joka neljäs vuosi kunnille näistä kouluista koko maassa yksikköhinnan määrittämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, opetuksen laskennallinen oppilasta kohden laskettu tuntimäärä, yläasteen ylläpitäminen ja kunnan asukastiheys. Yksikköhinnat on määrättävä sellaisiksi, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kunnissa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat kokonaiskustannuksia. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa sekä saamelaiden kotiseutualueella kuntakohtaisia yksikköhintoja korotetaan lisäksi kahdella prosentilla ruotsinkielisten oppilaiden sekä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina kutakin kuntaa varten viimeksi määrättyä yksikköhintaa muutetaan oppilasta kohti lasketussa opetuksen laskennallisessa tuntimäärässä tapahtuneiden muutosten mukaisesti. Määrättäessä yksikköhintoja tässä momentissa tarkoitetulle vuodelle otetaan lisäksi huomioon yläasteen ylläpitäminen siten kuin 1 momentissa säädetään.

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan kutakin kuntaa varten joka neljäs vuosi kunnille näistä kouluista koko maassa yksikköhinnan määrittämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, *peruskoululain 84 d §:n mukaan laskettu kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaava tunnusluku*, yläasteen ylläpitäminen ja kunnan asukastiheys. Yksikköhinnat on määrättävä sellaisiksi, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kunnissa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat kokonaiskustannuksia. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa kuntakohtaisia yksikköhintoja korotetaan *viidellä* prosentilla ruotsinkielisten oppilaiden ja *saamelaisten kotiseutualueen kunnissa vastaavalla prosenttimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta. Opetusministeriö voi lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa kunnan yksikköhintaa.*

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina kutakin kuntaa varten viimeksi määrättyä yksikköhintaa muutetaan *1 momentissa tarkoitettun tunnusluvun muutoksen mukaisesti*. Määrättäessä yksikköhintoja tässä momentissa tarkoitetulle vuodelle otetaan lisäksi huomioon yläasteen ylläpitäminen siten kuin 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1995.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran määrättäessä vuoden 1996 yksikköhintoja.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
